

החברותא

בס"ד ערב ראש השנה תשע"ח

החברותא בטאן פנימי לחברים גליון מס 565

פנינים יקרים על הימים הנוראים ועל התשובה

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וכו' (תהלים כז) פסוק זה הוא הנקודה התיכונית שבמזמור ה' אורי השייך במיוחד לר"ה כמארז"ל אורי בר"ה. אחת קאי על בחינה היחידה שהיא הנקודה התיכונית והעיקרית שהיא בפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו) ואיתא במדרש תהלים אמר הקב"ה לדוד בתחלה אתה אומר אחת שאלתי ואח"כ אתה שואל כמה שאלות לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו". השיבו דוד ממך למדתי בתחילה לא באת אלא באחת שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה ואח"כ פתחת עלינו במצוות הרבה ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו וכו'. ומבואר בשם הרב המגיד ז"ל שבאמת שאל רק דבר אחד לבד אלא שממילא מסתעפים ובאים עם זה שאר הדברים.

במסכת ר"ה (טז ע"ב) מובא מחלוקת חד אמר אדם נידון בכל יום וחד אמר אדם נידון בר"ה. באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים כי בר"ה יום פתיחת האוצרות שהשפע בא לעולם רק שבר"ה השפע עדיין בבחינת קול ובכל השנה הוא נעתקת מבחינת קול לדיבור ומש"ה גם בכל יום נידון על השפע, והטעם שנותן השי"ת שפע בכל יום הוא כדי שנדע שאנו צריכים אליו תמיד. וזהו בשביל אהבת הבורא ב"ה שרוצה להשתעשע עם ישראל בניו ולקבל מאתנו תענוג כאב מבנו...

כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים (בראשית מג, י) כתב רבי שמשון ברמזיו כי "לולא" אותיות אלול התמהמהנו - אם התמהמה אדם מלעשות תשובה בחודש אלול, כי עתה שבנו זה פעמים ישוב עתה בתשובה בשתי פעמים בראש השנה וביום הכיפורים.

אריה שאג מי לא יירא (עמוס ג, ה) אריה ר"ת אלול ר"ה יוכ"פ הושענא רבא, שאג שואגים זמנים אלול: עת תשובה היום. מי לא יירא - ואין לך אדם מישראל שלא יתעורר לתשובה בימים אלול. (אור המאיר)

והעברת שופר תרועה בחדש השביעי (ויקרא כה, ט) כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) אע"פ שתקיעת שופר גזרת הכתוב היא רמז יש בה כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו מעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם וכו'. ענין זה מרומז בפסוק והעברת שופר תרועה בחודש השביעי ר"ת תשובה כלומר תקיעת השופר בחודש השביעי רמז יש בה להתעורר בתשובה.

(רבי שמשון מגדולי הראשונים)

תקיעה שברים תרועה תקיעה. תקיעה הוא לשון אהבה מלשון נתקע כיבמתו כי בתחלה באה האהבה מהקב"ה על ידי ישראל העובדים אותו יתב"ש באמת ובאהבה רבה, וזוה שישאל עובדים ה' באהבה משברים היצה"ר שרוצה להרע לישראל וישראל משברים אותו. וזהו שברים תרועה לשבר היצה"ר שרוצה להרע. ואח"כ נוסף האהבה מהקב"ה על ישראל, וזהו תקיעה בסוף.

ענין ר"ה לתקוע ומריעים למלך להראות עד כמה העם רוצים בו וממליכים אותו. אליבא דבאמת ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד וא"כ מה התועלת במאמרינו ובתקיעתנו? אלא שע"י עבודתנו אנו גורמים נחת להקב"ה גם בעולם השפל בדרגא הנמוכה ביותר. ובכך ניתן לראות אלקות במוחש כמו תוכי המדברת...

(על כן קרא שמו)

מדם חמאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו ונתנו איש כופר נפשו לה' מחצית השקל בשקל הקודש (שמות ל י"ג) רמז לזה שנוהגים ישראל קדושים להרבות בצדקה בימים הנוראים לכפר נפשם. בזמן שבו נכתב ונחתם גזר דינו של אדם. וכן יסד רבי אמנון ממגנצא בתפלת "ונתנה תוקף" ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה...

(פניני הקדמונים)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

שיחת הרא"ש ז"ע"א פ' תולדות תשל"ה (פר זכור) פאהא ליפוס ע"מ א.א.

כשהעם בכזו ירידה "לך רד כי שיחת עמד" מהיכן יקח את המדריגה הזו. אכן בכל הדורות יש אנשים שהגיעו לשלימות, כמו שאמר רבי שמעון "ראיתי בני עליה והם מועטים, ואלו המועטים יגיעו לכזו בחינה שיהיה "רבים ביד מעטים". הרבים יהיו ביד המועטים והרוב יהיה כמו המיעוט. הרבש"ע ברא את האדם בגוף מכיון ש"אויות תהלה מקרוצי גוש וחומר", הוא רוצה תפילה מחומר, ובכל דור יש יהודים שמקריבים את כל החיים בכדי לתפוס את הנשימה הזו ולבטל את מציאות הגוף.

אנו מתפללים ולומדים, נותנים צדקה, רצים לביהכנ"ס, רצים למקוה, לומדים דף גמרא, נותנים ליהודי "אוף שבת", אך כל זה מצות אנשים מלומדה, בשמים אין לזה את החשיבות הראויה. למרות שבפועל אנו עושים חסד, אך חסד שאינו נובע ממניעים אמיתיים אינו נחשב כראוי, כמו שמספרים מהבעש"ט שבזמנו היה גוי שעשה מעשה חסד יוצא מגדר הרגיל, בשמים נעשה רעש גדול - גוי עושה כזה חסד, והדבר גרם קטרוג נורא על היהודים. הבעש"ט ברוח קדשו ידע את כל אשר נעשה וחיפש דרך איך לבטל את הקטרוג, לשם כך הוא נסע לראות מהם החסדים הגדולים של אותו גוי, ואכן ראה שהוא עושה חסדים גדולים לרוב. הבעש"ט עקב אחריו בכדי לראות איך אפשר להסיר את הקיטרוג, עד שהבחין שהוא נותן לכלב את אותם הדברים המשובחים שהוא נותן לבני אדם, מיד טען הבעש"ט לרבש"ע מה הם (המקטרגים) משתבחים בחסד שלו, אם הוא היה נותן לבני אדם מחמת רחמנות הרי זה חסד, אבל כשהוא נותן לכלב בשווה עם כולם, איזה מין חסד הוא זה. ובזה הוא ביטל את הקטרוג.

כל כלל ישראל צריכים לאהוב אחד את השני. אבל ברור שהדבר צריך לבוא ע"י בחירה, כי באם לא יש קטרוג. ואיך יגיעו לזה. אלא שבכל דור ודור יש יהודים שעובדים, שהרבש"ע נתן להם את החושים לעבודה, האמת היא שלכולם הוא נתן, כי למא יעדיף את זה על פני זה, ובאמצעותם יגיעו כולם.

כל העבודה היא נשימה אחת. התענוג של היצר הרע הוא בס"ה נשימה אחת - היסח הדעת. כמו שמש"ח צריך לבוא בהיסח הדעת, כך התענוג של הפגם שעושים הוא היסח הדעת. כל עוד שאין את ההיסח הדעת אזי כל הפעולות שאנו עושים, תפילה, צדקה, חסד, אין להם כל ערך, הם רק מצות אנשים מלומדה, ונעשים בשביל סיפוק שעבורו האדם רץ ועושה. ולכן כשמגיע לדבר שצריך להיות שלימות הוי"א אז מתחיל "וינהגו בכבודות", זה לא הולך. גם כל הענין של "וינהגו בכבודות" הוא זמן מועט ביותר, שיעור הזמן של בחירה, וכל הבחירה היא לא יותר מנשימה אחת. בכל נשימה היא בחירה חדשה. ומהי הבחירה - רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום.

וזהו ענין העבודה. כי לכל עבודה במעשה יש מחשבות שקודמים לה, "סוף מעשה - במחשבה תחילה", לכל מעשה היתה מחשבה שקדמה לו. "לכל תכלה ראיתי קץ" תכלה הוא דבר שיש לו סוף, לכל דבר יש סוף. וכיון שהאדם מוכרח להגיע לסוף הרי זה מציאות. ולכן האדם צריך לעבוד להגיע למצב של ביטול המציאות, שהוא עובד בנשימות, ואפילו את הנשימה הוא לא יכול להחזיק. דהיינו שיאבד את כל בחינת הגוף. אולם איך יגיע לכך לאבד את כל בחינות הגוף,

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

הנסיון האמיתי, כי עכשיו הוא נמצא במצות אנשים מלומדה, הוא מונח ב"רבות מחשבות בלב איש", והוא לא מונח "בעצת ה' היא תקום", הוא לא חי בפחד ש"אל תביאני לידי נסיון" אפילו שממש עכשיו הוא נמצא בנסיון. ולכן אח"כ כאשר בא לידי נסיון של ממש הוא לא עומד בו. לכן, כדי שלא יבוא אדם לידי כך הוא צריך לסבול תמיד יסורים ולא ילך לו כ"כ טוב, תמיד הוא צריך להחכים באמצעות נסיון של כאבים, "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיד", וכל הזמן להגיע לנסיונות של כאבים.

אמנם כאשר הוא מגיע לנסיון של כאב, הוא כבר מתוח ועצבני מחמת כל הזמן שלמד ועשה חסד, וכל מה שהלך לו מהר ובקלות נהיה עכשיו קטרוגים עליו. ולמה הגיע לידי כך, מכיון שהוא לא עומד בבחינת "שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט". כי כאשר האדם חי בתחושה שכל פעולותיו שפועל (ביד ימין שבה כל פעולות האדם) מיד ה' היא זאת - "ימין ה' עושה חיל", אז "לא אמוט". ולכן כאשר הוא מגיע לקטרוג, דהיינו לנסיון שהוא עליו קטרוג, טוב לו כי עוניתי שלא ישכח מי הוא והיכן הוא עומד - "למען אלמד חוקיד". אך מכיון שכל הזמן הוא לא עבד, בזמן שחי בקלות וברווחה הוא לא עבד בבחינת "אל תביאני לידי נסיון", להיפך, הוא עבד בבחינה של "אני ואפסי עוד", לכן כאשר הנסיון הזה מגיע הוא נופל לגמרי. הוא כועס כחיה טורפת ונעשה כבהמה (לא בחינת "בהמות הייתי עמך"). ולכן הוא מוכרח שוב להגיע לידי נסיון כזה, כי "עד יום מותו יחכה לו בתשובה להנטותו לתחיה".

המשך יבוא אי"ה

וכמו כן חסד שנעשה מתוך מניעים אישיים של סיפוק אינו החסד הראוי.

אבל אצל יהודים יש נקודה שמעלה את כל הניצוצות שבמציאות הטבע. את כל ה"מצות אנשים מלומדה". ואז, כאשר האדם צריך לעמוד בנסיון, זה קשה מאד. וזוהי עבודת הצדיקים. ולכן הם חיים כל הזמן בפחד ו"חיל ורעדה יאחזון" מן הנסיונות. אבל אנו כשמגיע נסיון אנו נופלים בגלל שלא קולטים שזה נסיון. והסיבה לזה, שאת כל החיים שלנו אנו חיים בקלות, ומחפשים חיים קלים, ובזמן שהכל הולך טוב האדם לא מחפש לראות שהוא עכשיו בבחינת נסיון, והרי בכל רגע האדם עומד בבחינת נסיון כי המוח עובד כל הזמן. ובזמן שהולך לו בקלות אזי כמו שכתוב "וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו", וכאשר הוא עושה פעולה הוא נופל בגאווה, שזהו הנסיון אצל יהודים - "אל תבואני רגל גאווה", הוא נהיה מציאות של שלימות הגאווה, והמצוה שהוא עושה עטופה בגאווה.

ולכן בשעה שהאדם אין לו נסיון אז היא העבודה הכי קשה, כי אז הוא הנסיון הקשה ביותר. נסיון של "אשר קרד בדרך". היצר הרע עושה אותו קר ואדיש בכדי שהוא לא ישים לב שהוא בנסיון, ובכדי שהתפילה שלו לא תתעלה, מכיון שהיא תפילה ללא ביטול. ולמה האדם אינו בביטול, משום שהוא מתפלל בבחינת "מצות אנשים מלומדה", הוא לא חי בבחינה של "אשרי אדם מפחד תמיד", ובהכרה שהתפילה אינה ממנו רק שכינה מדברת מתוך גרונו. וזוהי העבודה. בזמן שאדם הולך לו והחיים שלו קלים הוא צריך לבקש מהרבש"ע "אל תביאני לידי נסיון", כי זהו

המשך פנינים יקרים

איתא בגמרא (ר"ה טז) אמר רבי כרוספדאי שלשה ספרים נפתחין בר"ה של צדיקים של רשעים ושל בינונים. צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה. בינוני תלויים ועומדים מר"ה ועד יוהכ"פ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה ח"ו. שלשה כתובים אלו מרומזים במקראות אין זכרון לחכם (קהלת ב, טז) אין זכרון לראשונים (שם א, יא) שבתון זכרון תרועה (ויקרא כג, כד) והרמז: אין זכרון לחכם רמז לצדיקים הנכתבין לאלתר לחיים ואין צורך להזכירם עוד. אין זכרון לראשונים רמז לרשעים הנכתבין למיתה ואין נזכרין יותר. שבתון זכרון תרועה רמז לבינונים התלויים ועומדים וצריך להזכירם עד ליום הכפורים כנ"ל. (בעל הטורים)

באין מליץ יושר וכו'. העיקר הוא דאדם אע"פ שחטא רק כיון שיודע ומבקש מלפניו יתברך שימחול לו ומכיר בשפלותו, זה הוא גופא למליץ יושר לפניו. וזה באין - במידה שאדם מחזיק עצמו לאין זה גופא מליץ יושר. (קדושת לוי)

דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיהו נח) בגמרא (ר"ה יח) הקשה מפסוק זה על מה שכתוב בתורה (דברים ד) כה' אלקינו בכל קראנו אליו ולא רק בהמצאו ביחיד הא בכל קראנו אליו בצבור שבעשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ נענה היחיד בתפלתו כמו שנענים הרבים בכל השנה. (תורת מנחם לאדמו"ר מליובאוויטש)

פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם (תהלים קב) צ"ב תחילת הפסוק נאמר בלשון יחיד ואח"כ נאמר בלשון רבים. הכוונה שהשי"ת פונה ומקבל ברצון תפלת הערער שחוזר בתשובה שלמה ומשפיע על הרבים שעל ידו מתקבלים גם תפלת הרבים. (הרה"צ ר"א מבלז)

ערבית במוצאי יום הכפורים מתחילים באמירת והוא רחום יכפר עון להדגיש ולעורר שגם מיד אחר יום הכפורים צריכים להתפלל ולבקש לכפרת עון וחטא. לכאורה צ"ב מהמשנה בפ"ו דכריתות פ"ו מ"ג מוכח שבמוצאי יום כפור אין מביאים אשם תלוי כי עדיין לא הגיע לספק חטא. אלא שיש מציאות של חוטא ויש חוטא בפועל. וה"ק במוצאי יוה"כ אין חשש של חוטא בפועל אבל החשש של חוטא במהות שייד גם במוצאי יו"כ פ"פ ועל זה אומרים והוא רחום. (מתוך הליכות עולם להר"ז סלונים)

כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"א ה"ד) אל ידמה בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששכרו הרבה שהרי טעם טעם חטא ופרש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם. מפני שהן כובשים את יצרם יותר מהם ע"כ לשון הרמב"ם עוד אמרו חכמים בענין זה (יומא פו ע"ב) גדולה היא התשובה מאהבה אשר הזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר (יחזקאל לג) בשוב רשע מרשעותו עליהם הוא יחיה (כלומר על העברות יחיה) והנה שני כתובים שנאמר בהם ואני אתן משלימים זה את זה כתוב בפרשת קדושים (ויקרא כג, ג) ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אותו וכתוב בפרשת שמות ואני אתן את שכרך (ב, ט) כלומר אם עשה אדם תשובה מאהבה גם העברות אשר נאמר עליהם ואני אתן פני והכרתי אותו. נעשות לו כמצוות ומקבל שכר עליהם כנאמר ואני אתן את שכרך... (בעל הטורים - פניני הקדמונים)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים

02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080 ירושלים 91050

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

